

werkkring, dien geheelen arbeid te blijven beheerschen, zoodat nooit het een voor het ander werd terzijde gesteld, maar aan ieder deel steeds gegeven werd wat naar evenredigheid daaraan toekwam. En nu was van dien arbeid zijne ambtelijke werkzaamheid natuurlijk de hoofdzaak, en zijne bemoeiing met het buitenland slechts een bijkomend onderdeel, terwijl op dit laatste gebied dan voor onze gewesten de plaats weer betrekkelijk klein was. Maar toch nooit zoo klein, dat zij niet meer meêtelde. Naar de mate, waarin dit belang hem was toevertrouwd, heeft hij er ook steeds voor gezorgd 8).

Ja, wat meer is, bij Calvijn kan hier zelfs gesproken worden van bijzondere sympathie. Op dit punt was hij het volstrekt niet eens met zijn vriend Farel, die na een paar treurige ervaringen aanstonds gereed was om de Vlamingen in het algemeen als onstandvastig en onbetrouwbaar te brandmerken 9). Calvijn kende ze beter. Waar hij in zijn boek „over de Ergerissen” gewag maakt van de groote schare van martelaren, die voor de oogen van het toen levend geslacht onverschrokken den dood waren tegemoetgegaan, en van dien standvastigen moed althans één voorbeeld wil aanvoeren, wijst hij op hetgeen in Vlaanderen en Artois sedert vele jaren daarvan was te zien geweest 10). En toen hij later in eene preek over de vervolgingen wederom een voorbeeld wilde voorstellen, was het een martelaar uit Doornik, over wien hij eenige bijzonderheden mededeelde 11). Blijkbaar heeft hij aan de Nederlandsche broeders vaak gedacht; ja hij leefde met hen mede alsof het zijne eigene landgenooten waren. Dat betuigde hij dan ook uitdrukkelijk en met zooveel woorden, toen hij in een aanbevelingsbrief voor vluchtelingen om des geloofs wille o. a. schreef, dat zij wel voor het meerendeel uit Filips gebied waren, maar dat hij hun toch niet minder genegen was dan indien zij van zijn eigen volk waren 12); en toen hij op 't laatst van zijn leven aan den Keurvorst van de Paltz schreef, dat de toestand van vervolgde broeders hem bijzonder ter harte ging, om het even of dat Franschen dan wel Nederlanders waren 13). — Slechts éénmaal heeft hij iets ongunstigs van hen gezegd, toen hij in een vertrouwelijk schrijven zich ontvallen liet, dat hij in den omgang met hen zich had moeten wennen aan ééne eigenaar-

digl
heid
als
hem
dat
moe
„bar
leve
verz
van
eige
zijn
met
hare
land
toch
nog
de v
M
betr
waa
gesc
daar
vijn
I.
door
II
gesc
er
form

In
met
ons